МИЛОШ ЦРЊАНСКИ: ОДБРАНА БЕОГРАДА

Све је ту топлина и Бог

„У мно-гим гра-до-ви-ма Евро-пе би-ће ни-је та-ко то-пло, не-по-ква-ре-но и за-но-сно као у Бе-о-гра-ду. То-пал је то-ли-ко да су крај ње-га дру-ги сме-шни и над-ме-ни. У све-ту ње-го-вом ни-чег бед-ног, љи-га-вог. Жи-вот се то-ли-ко пу-та гу-био, ми-ли и дра-ги то-ли-ко пу-та ра-ста-ја-ли, да је све јед-на ве-ли-ка не-из-ве-сност и Бог. И ко-чи-јаш кад се раз-ве-се-ли ста-не, на-сред пу-та, и пе-ва”

„Ниг-де на све-ту не го-во-ри се та-ко ру-жно о на-ма као код нас. Што је го-ре, ниг-де на све-ту не до-зво-ља-ва се та-ко ола-ко дру-го-ме да то чи-ни као код нас. За-то, ка-кви све ни-су из-ли-ли свој гнев, му-дрост и жуч над Бе-о-гра-дом, ко-ли-ко нас има ко-ји уди-ше-мо ле-по-ту овог ме-ста, ко-ју на-род тек кат-кад, у ло-му све-га што има-мо, на-слу-ти?”

„Нај-ста-ри-ја ле-по-та Бе-о-гра-да ни-ти се зна ни-ти се слу-ти, ни-ти се тра-жи. Бе-о-град, је-дан од нај-ста-ри-јих гра-до-ва на Ду-на-ву и Са-ви уоп-ште, не ма-ри за про-шло-сти и пот-пу-но је нов.

Ле-по-та ње-го-ва нај-ста-ри-ја ко-ја се мо-же на-слу-ти-ти сва је де-спот-ска и ду-нав-ска. Ка-мен ку-ла огле-да се у во-ди, куд ми-ну-ше бо-га-те, сви-ле-не тур-ске га-ли-је, са жу-тим и кри-вим ма-че-ви-ма као по-лу-ме-се-ци, са-ви-је-ни пре-ко го-лог те-ла ро-би-ња."

„... Оту-да лак смех, бла-гост не-ха-ја и му-др-ост ви-на и раз-го-во-ра, што га у про-леђ-не ве-че-ри мо-же-те на-ћи, по-ме-ша-ног с ми-ри-сом ду-ха-на и жен-ском је-врej-ском ле-по-том, и сад још на па-ди-на-ма пре-ма Ду-на-ву."

„Ве-ли-ка је дру-штве-на ле-по-та Ми-ха-и-ло-вог и Алек-сан-дро-вог Бе-о-гра-да, крај ко-је дру-ге ва-ро-ши на-ше дав-но из-гле-да-ју као па-лан-ке. Бе-о-град Ми-ха-и-лов, Алек-сан-дров, Ми-ла-нов бур-на је и нео-бич-на ва-рош. У би-ћу свом она има то-ли-ко мо-дер-но-сти, да јој је ма-ло ко-ја дру-га рав-на."

„Ко-ли-ко ста-рог на-ки-та, пи-то-мо-сти људ-ске, пре-ћут-них жа-ло-сти у тим све-тлим ода-ја-ма, са ве-ли-ким про-зо-ри-ма, пу-ним не-ба."

„Ку-ћа до ку-ће, удад-ба до удад-бе по во-љи оче-вој, смрт до смр-ти по во-љи Бо-ж-јој и ра-то-ви. Фа-на-тич-на јед-на љу-бав пре-ма др-жа-ви у ко-ју су ути-ца-ле све на-ме-ре."

„Зар тре-ба да не-ста-не тај Бе-о-град што је тре-сао Бал-кан, са сво-јим по-ро-ди-ца-ма чи-нов-нич-ким и офи-цир-ским, ко-је су сво-ја име-на из-го-ва-ра-ле с по-но-сом иза ко-јег је би-ла ствар-ност, рат, под-зем-ни трус чак до грч-ких мор-ских оба-ла и не-пре-кид-на пат-ња. Ко-ја на-ша ва-рош има у сво-јој про-шло-сти тај жар? Ни-су ли ње-га га-си-ли ти ен-гле-ски, фран-цу-ски и ру-ски кон-зу-ли? Бе-о-град је ку-цао за Бал-кан сто го-ди-на већ. Он је ср-це сва-чи-је ко ди-ше на Ја-дран-ском и Егеј-ском мо-ру."

„Уђем ли у сне-жне ве-че-ри Бе-ча, за-ђем ли ма-глом Лон-до-на, Па-ри-за, про-чи-там ли исто-ри-ју Бу-ку-ре-шта, си-ђем ли до Ца-ри-гра-да, ни-ти и кон-ци, као па-у-чи-на, сви ме во-де ср-цу Бе-о-гра-да. Не-ма ва-ро-ши у Евро-пи ко-ја је то-ли-ко би-ла ве-за-на за све дру-ге и ко-ја је то-ли-ко по-кре-та-ла ма-ри-о-не-те дру-гих као Бе-о-град. Сто го-ди-на

већ исто-ри-ја Бе-о-гра-да ван-ред-на је сме-на ли-ко-ва и сце-на, европ-ских, ин-те-ре-сант-ни-јих, фи-ни-јих у сво-јим са-ста-ви-ма не-го ма где. (...) Ко ли је то што је нас учио од на-ше дра-ге бра-ће?”

„Бе-о-град има пра-ву от-ме-ност ко-ја се до-би-ја од не-за-слу-же-них увре-да. Ни-ко-га у ње-го-вом гор-ком ча-су увре-дио ни-је, ни-ком се у свом гор-ком ча-су ули-зао ни-је.

Го-во-ри се о ча-сти. Ва-рош у ко-јој не-ма по-ро-ди-це што ни-је гле-да-ла де-ду, или оца, бра-та или си-на ка-ко се бле-до сме-ши у око-ви-ма, са-мо ча-сти ра-ди, зар да се на то не на-ка-шље? Не-ма ли сва-ка по-ро-ди-ца не-ко-га ко је стао, на го-вор-ни-ци, или на ули-ци, на бо-ји-шту, или у су-ко-бу, пра-во и не-по-мич-но за реч, за име, за уве-ре-ње? Ни-је ли се ов-де за вре-ме ра-то-ва Ен-гле-ски-ња-ма чи-ни-ло да су обич-ни се-ља-ци го-спод-ског про-фи-ла? Ср-цу свих тих обич-них љу-ди, се-љач-ког ро-да и чи-ста те-ла, дав-но већ хр-ли сва на-ша љу-бав, из свих кра-је-ва!”

„Са-мо је Бе-о-град у на-шој др-жа-ви (у Кра-ље-ви-ни Ју-го-сла-ви-ји - пр. ЕНС) за-и-ста свет-ски. Жар је он дав-но. Све су мо-гућ-но-сти пред њим. Све је већ ви-део и ни-че-га не-ма да се бо-ји. У се-би са-мом на-ла-зи свој на-чин и сво-је за-ко-не, сто-ји и сун-ча се из-над Са-ве.

„У мно-гим гра-до-ви-ма Евро-пе би-ће ни-је та-ко то-пло, не-по-ква-ре-но и за-но-сно као у Бе-о-гра-ду. То-пал је то-ли-ко да су крај ње-га дру-ги сме-шни и над-ме-ни. У све-ту ње-го-вом ни-чег бед-ног, љи-га-вог. Жи-вот се то-ли-ко пу-та гу-био, ми-ли и дра-ги то-ли-ко пу-та ра-ста-ја-ли, да је све јед-на ве-ли-ка не-из-ве-сност и Бог. И ко-чи-јаш кад се раз-ве-се-ли ста-не, на-сред пу-та, и пе-ва.” **<**